

Yaratıcı Drama Yönteminin Öğretmen Adaylarının Mesleki Öz Yeterliklerine Etkisi¹

Effect of Creative Drama Method on the Occupational Self Efficacy of Teacher Candidates

Mehtap KARAÇİL

Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği A.B.D., Kars
karacil.mehtap@gmail.com

Ahmet YAYLA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim
A.B.D., Van
ahmetyayla33@gmail.com

Atıf: Karaçil , , M., & Yayla, A. (2018). Yaratıcı Drama Yönteminin Öğretmen Adaylarının Mesleki Öz Yeterliklerine Etkisi. E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi, 5(1), 51-60.

Gönderi Tarihi: 10-03-2018

Kabul Edilme Tarihi: 19-03-2018

DOI: 10.30900/kafkasegt.403976

Özet

Bu araştırmanın amacı; yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlikleri üzerindeki etkisini incelemektir. Dolayısıyla bu çalışmada, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinden, mesleki gelişimi sağlamada yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarını ne derecede etkilediğini tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 öğretim yılında, Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Öğretmenliği son sınıfta öğrenim gören 68 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırma karma yöntemle göre desenlenmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda (öntest-sontest-kalıcılık testi) yarı deneysel desen, nitel boyutunda odak grup görüşmesi yapılmıştır. Nicel veriler; Can ve Cantürk-Günhan (2009) tarafından geliştirilen “Yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlik ölçeği” nitel veriler; araştırmacı tarafından uzman görüşleri alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, yaratıcı drama yönteminin, öğretmen adaylarının mesleki öz yeterliklerini geliştirmede, geleneksel yöntemle göre daha etkili ve kalıcı olduğu, aynı zamanda bu yeterlikleri geliştirdiği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Yaratıcı Drama, Mesleki Öz Yeterlik, Öğretmen Yetiştirme

Abstract

The purpose of this research is to demonstrate the impact of the creative drama method on the personal and professional competences of preservice teachers. From this point of view, in the research, it was aimed to determine how creative drama method influences preservice teachers about their professional development, which are within the scope of the competencies of their profession. The study group consisted of 68 preservice teachers, who were in their last year in Primary School Teaching Department of the Education Faculty of Kafkas University in the academic year of 2016-2017. The study was designed according to mixed method. In the quantitative dimension of the study (pretest-posttest-permanence test), a focus group interview was conducted on the quasi-experimental design, qualitative dimension. The quantitative data is gathered through the Self Efficacy Scale towards Using the Creative Drama Method developed by Can and Cantürk Günhan (2009); the qualitative data is compiled by the means of semi-structured interview questions prepared by the researcher getting the experts' opinions. The research findings indicate that the creative drama method improves the occupational self-efficacy of teacher candidates and is more effective and lasting in improving this self-efficacy than the traditional method.

Keywords: Creative Drama, Professional Self-Efficacy, Teacher Training

GİRİŞ

Günümüzde gelişmiş ülkelerin gelişmişlik düzeylerine bakıldığında, eğitimin önemli bir yapıtaşı olduğu görülmektedir. Diğer deyişle, 21. yy'da toplum olarak ilerleyebilmek ve gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşmak için eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliği önemli bir unsurdur. Eğitim kurumlarında nitelikli eğitimin verilmesi, eğitim sistemini oluşturan öğelerin birbiriyle uyum içerisinde olup, birbirini tamamlamasıyla gerçekleşmektedir. Eğitim sistemini oluşturan bu öğeler eğitim programı, öğretmen ve öğrencidir.

Toplumların gelişmesinde, bireylerin yetiştirilmesinde eğitim sisteminin en önemli öğelerinden biri olan öğretmenlerin başarısı, öğrencilerin başarısını etkilemektedir. Ulusal ve uluslararası araştırmalar sonucunda

¹. Bu çalışmada, 2017-2018 eğitim öğretim yılı Yrd. Doç. Dr. Ahmet YAYLA danışmanlığında Mehtap KARAÇİL tarafından hazırlanan “Yaratıcı Drama Yönteminin Öğretmen Adaylarının Kişisel ve Mesleki Yeterlikleri Üzerindeki Etkisi” başlıklı doktora tezin bir bölümünden yararlanılmıştır.

hazırlanan raporlarda, öğrenci başarısında en önemli faktörün, öğretmenin başarısı olduğu ifade edilmektedir (Anderson, vd, 2007; Hill, Rowan, ve Ball, 2005; MEB, 2010; Semerci, 2003; PISA, 2015). Dolayısıyla eğitim sisteminde önemli etkisi olan öğretmenlerin yetiştirilmesi, geliştirilmesi ve kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar önemini korumaktadır (Ateş ve Burgaz, 2014; Gordon, 2010). Görüldüğü üzere toplumu geliştirecek bireylerin yetişmesi, iyi yetişmiş ve mesleğinde söz sahibi öğretmenlerin nitelikli olmasıyla mümkündür. İnsan yetiştirecek öğretmenlerin öncelikle kendisinin gelişmiş olması gerekmektedir. Öğretmenlerin öğretmen yetiştiren kurumlarda yetiştirildiği düşünüldüğünde, bu kurumların sorumluluğunun büyük olduğu görülmektedir. Türkiye’de üniversiteler bünyesinde öğretmen yetiştirme görevini eğitim fakülteleri yürütmektedir. Bu bağlamda öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin görev ve sorumlulukları artmaktadır (Okçabol, 2000; Türkoğlu, 1991). Günümüzde eğitim sisteminin başarısı öğretmenin nitelik ve başarısına bağlıdır. Öğretmenlerin istenilen nitelikte olabilmesi için ise bazı standartların olması gerekir. Öğretmenlerde bu standartları sağlayacak yollardan birisi öğretmen yeterlikleridir (Bulut, 2014; Seferoğlu, 2004).

Ülkemizde öğretmen yeterlikleri ilk olarak 1999 yılında yayınlanmıştır. Bu yeterlikler; “Eğitme ve Öğretme Yeterlikleri”, “Genel Kültür Bilgi ve Becerileri” ile “Özel Alan Bilgi ve Beceri” olarak belirlenmiştir. 2005 yılında ilköğretim programlarında meydana gelen değişiklikler lisans öğretmen yetiştirme programlarında ve öğretmen yeterliklerinde de değişime sebep olmuş, dolayısıyla MEB, 2006 yılında öğretmen yeterliklerini güncelleyerek yayınlamıştır. Bu yeterlikler “6 ana yeterlik, bu yeterliklere ilişkin 31 alt yeterlik ve 233 performans”tan oluşmaktadır. “Kişisel ve Meslekî Değerler - Meslekî Gelişim, Program ve İçerik Bilgisi, Öğretme ve Öğrenme Süreci, Gelişimi, Öğrenmeyi izleme ve Değerlendirme, Öğrenciyi Tanıma, Okul, Aile ve Toplum İlişkileri” altı ana yeterliği oluşturmaktadır (MEB, 2008).

Ulusal ve uluslararası eğitim alanındaki yeni gelişmeler ile ülkemizde de eğitim sistemimizdeki yeniliklere uyum sağlayabilmek için “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” nin güncellenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda 2017 yılında güncellenen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri”; “Mesleki Bilgi”, “Mesleki Beceri”, “Tutum ve Değerler” olmak üzere birbiriyle ilişkili 3 yeterlik alanı ile bu yeterlik alanına ilişkin 11 yeterlik ve 65 yeterlik göstergesinden oluşmaktadır. İlk olarak 1999 yılında yayınlanan, 2005 yılında eğitim programlarında eğitim anlayışındaki değişimle güncellenip 2006 da uygulamaya konulan ve 2017 yılında tekrar güncelleştirilen “Öğretmenlik Mesleği Yeterlikleri”nden “Mesleki Gelişim”, üzerinde son yıllarda sıklıkla durulan ve öğretmenlerin sahip olması gerekli görülen bir yeterlik alanıdır (Çayır & Gökbulut, 2015).

Öğretmen yeterlikleri incelediğinde, mesleki anlamda kendini geliştirmiş, mesleki öz yeterlik becerileri gelişmiş, mesleki bilgi, beceri ve tutuma sahip, kendini ifade edebilen, yaratıcı düşünme becerisine sahip, kişisel gelişimini tamamlamış öğretmenler yetiştirmek toplumun gelişmesi için önemli birer unsur olarak görülmektedir. Bu özelliklere sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi için, yapılandırmacı çağdaş eğitim sistemine göre bireyi merkeze alan, aktif olmasını sağlayan, yaparak yaşayarak öğrenmesine imkân veren yöntem ve teknikleri eğitim öğretim ortamında uygulamak gerekir. Bireyin her yönden gelişimine yardımcı olan bu önemli yöntemlerden biri de yaratıcı drama yöntemidir. Kereks ve King (2010) yaratıcı dramanın, öğretmen eğitiminde etkili bir yöntem olduğunu ve öğretmenlerin mesleki öz yeterliklerini geliştirmede önemli rol oynadığını belirtmişlerdir. Dolayısıyla hem bir yöntem, hem de disiplin olan yaratıcı drama bir çok duyu organına hitap ederek bilişsel, duyuşsal ve devinişsel becerilerinin gelişmesine yardımcı olmaktadır (Adıgüzel, 2013; Genç, 2004; McCaslin, 2006; Üstündağ, 2004).

Çalışmanın amacı

Yaratıcı drama yönteminin, lisans öğretmen yetiştirmede derslerde sıklıkla kullanılması, öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik, potansiyelinin farkına varma, yaratıcı düşünme, empati kurabilme, eleştirel ve yansıtıcı düşünce gibi becerilerin gelişiminde önemli katkı sağlar (McCaslin, 2006; Üstündağ, 2004). Bu araştırmanın amacı; yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlikleri üzerindeki etkisini incelemektir. Bu çalışmada, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinden, mesleki gelişimi sağlamada yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarını ne derecede etkilediğini tespit etmek amaçlanmıştır. Nitekim yaratıcı drama uygulamalarının amacı ile öğretme yeterliklerinden kişisel ve mesleki gelişimin amaçları birbiriyle uyumaktadır (Ömeroğlu, 2002; Sağlam, 2004; San, 2003). Dolayısıyla öğretmen yetiştirmede yaratıcı dramadan yararlanmanın öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmada karma araştırma modelinden, gömülü desen kullanılmıştır. Karma yöntemin amacına göre gömülü yöntem olarak nitel veriler, nicel verilerin güvenilirliğini desteklemek için kullanılmıştır (Creswell, 2008). Araştırmanın nicel kısmında(öntest-sontest-kalıcılık testi) yarı deneysel desen, nitel kısmında odak grup görüşmesi yapılmıştır. Çalışmanın bağımsız değişkenleri “Yaratıcı Drama Yöntemi” “Geleneksel Yöntem”; bağımlı değişkeni “Mesleki Öz Yeterlik” tir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini 2016-2017 eğitim-öğretimi güz yarıyılı Kars Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü 4. sınıfta öğrenim gören 68 öğretmen adayı oluşturmuştur.

Tablo 1.

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin demografik özellikleri

	Kontrol Grubu		Deney Grubu	
	N	%	N	%
Cinsiyet				
Kız	17	%50	16	%47.1
Erkek	17	%50	18	%52.9
Yaş				
18-22	28	%82.4	27	%79.4
23-27	6	%17.6	7	%20.6
Yaşadığı Bölge				
Doğu A.B	17	%50	20	%58.8
GüneyD.A.B	15	%44.1	11	%32.4
Karadeniz B	2	%5.9		
Marmara B			3	%8.8

Tablo 1’de araştırma gruplarının demografik özellikleri cinsiyete, yaşa ve yaşanılan bölgeye göre dağılımı verilmiştir. Cinsiyete göre araştırmaya katılan kontrol grubunun 17’si (%50) kadın, 17’si (%50) erkek; deney grubunun 16’si (%47.1) kadın, 18’si (%52.9) erkektir. Yaşa göre araştırmaya katılan kontrol grubunun 28’i (%82,4) 18-22 yaş, 6’sı (%17,6) 23-27 yaş, deney grubunun 27’si (% 79,4) 18-22 yaş, 7’si (%20,6) 23-27 yaş aralığındadır. Yaşanılan bölgeye göre araştırmaya katılan kontrol grubunun 17’si (%50) Doğu Anadolu Bölgesi, 15’i (%44,1) Güneydoğu Anadolu Bölgesi, 2’ si (%5,9) Karadeniz bölgesi, deney grubunun 20’si (%58,8) Doğu Anadolu Bölgesi, 11’i (%32,4) Güneydoğu Anadolu Bölgesi, 3’ ü (%8,8) Marmara Bölgesinde yaşamaktadır. Elde edilen verilerde, deney ve kontrol gruplarının cinsiyet ve yaş bakımından denk olduğu tespit edilmiştir. Yaşanılan bölge bakımından, iki grupta çoğunlukla Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşadığı görülmektedir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Nicel veriler; araştırmada kullanılan öz yeterlik ölçeği Can ve Cantürk-Günhan (2009), tarafından geliştirilen “Yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlik ölçeği” başlıklı çalışmasından alınmıştır. Ölçek, beşli Likert tipi derecelendirme ölçek olup “hiç katılmıyorum” (1), “katılmıyorum (2)”, “kararsızım (3)”, “katılıyorum (4)” “tamamen katılıyorum (5)” biçiminde derecelendirilmiştir. Araştırma sonunda geliştirilen ölçeğin güvenilirliğinin, Cronbach Alpha .96 bulunmuştur. Sonuçlara göre bu ölçek eğitim ve psikoloji alanında kullanılabilecek, geçerli ve güvenilir ölçme aracı olabilir (Can ve Cantürk, 2009). Bu araştırmada 47 maddelik mesleki öz yeterlik iç tutarlılığını belirlemek için yapılan Cronbach Alpha katsayısı .98 bulunmuştur. Bu bulgu güvenilirliğin oldukça yüksek olduğunu ve ölçeğin kullanılabilir düzeyde olduğunu göstermektedir.

Nitel veriler; deney grubuna kalıcılık testi uygulandıktan sonra, deney grubundaki öğretmen adaylarıyla odak grup görüşmesi yapılmış, görüşmelerde mesleki öz yeterlik ölçme aracının maddelerine ilişkin yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme soruları geliştirilmiş ve anket oluşturulmuştur. Görüşme soruları geliştirilirken uzman görüşleri alınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu deney grubundan 10 gönüllü öğretmen adayıyla bir araya gelinerek, yüz yüze iletişim şeklinde uygulanmıştır. Görüşmeler video kamerasına alınmış ve yaklaşık bir saat sürmüştür. Yaratıcı drama yönteminin mesleki öz yeterlik gelişimi üzerinde ne derece etkili olduğu, içerik analizinde elde edilen sonuçların frekanslarıyla ve öğretmen adaylarının görüşmelerdeki söylemleriyle açıklanmıştır. Öğretmen adaylarına mesleki öz yeterlik ölçme aracı ön test uygulanarak, başlangıç itibarıyla giriş davranışları bakımından birbirine denk olduğu kanaatine varılan iki şube, kura yöntemiyle deney ve kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Uygulamaya başlamadan önce 14 oturumluk 42 saatlik yaratıcı drama etkinlik planı hazırlanmıştır. Etkili iletişim dersi kapsamında, deney grubundaki öğretmen adaylarına yaratıcı drama yöntemi, kontrol grubundaki öğretmen adaylarına geleneksel yöntem uygulanmıştır. Son test uygulandıktan 8 hafta sonra deney grubundaki öğretmen adaylarına ölçme aracı için kalıcılık testi ve odak grup görüşmesi yapılmıştır.

Verilerin analizi

Araştırmanın amacı doğrultusunda nicel veriler SPSS 22.0 istatistik programında, nitel veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Nicel verilerin analizinde; normallik testi analizi, ölçme aracı güvenilirlik analizi, bağımsız gruplar (independent samples) ve bağımlı gruplar (paired samples) t-testi, tekrarlı ölçümler ANOVA analizi yapılmıştır. Nitel verilerin analizinde, odak grup görüşmeleri, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz öncesinde veri toplamada kullanılan ölçeğin maddeleri kategori olarak alınmış, deşifre edilen cümleler ilgili kategorilerin altına yazılmıştır. Her kategorinin frekansları hesaplanmış, uygulanan kalıcılık testi sonuçlarıyla çalışmanın güvenilirliği açısından karşılaştırılmıştır.

BULGULAR

Veriler analiz edilirken öncelikle normallik dağılımına bakılmıştır. Normallik istatistiklerinde değerlendirme birimleri basıklık ve çarpıklık katsayıları analiz edilmiştir. Değerlerin ± 1.50 aralığında olması, dağılımın normal durumdan aşırı sapma göstermediğinin kanıtıdır (Tabachnick, ve Fidell, 2012). Normallik analizi sonucunda bağımlı ve bağımsız t-testi kullanılmıştır.

Tablo 2.

Mesleki öz yeterlik öntest puanlarına ait bağımsız gruplar (independent samples) t-testi

Grup	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	p
DG	34	2.696	.130	66	-1.2	.210
KG	34	2.657	.121			

Tablo 2’ de, deney/ kontrol grupları mesleki öz yeterlik öntest bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Deney/ kontrol öntest puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır [$t(66) = -1.2$; $p > 0.001$].

Tablo 3.

Deney grubu mesleki öz yeterlik öntest/ sontest puanlarına ait bağımlı gruplar (paired samples) t-testi

DG	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	p
Öntest	34	2.696	.130	33	-23.5	.000
Sontest	34	4.172	.304			

Tablo 3’ de, deney grubu mesleki öz yeterlik öntest, sontest bağımlı gruplar t testi yapılmıştır. Deney grubu öntest, sontest puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$t(33) = -23.5$; $p < 0.001$].

Tablo 4.

Kontrol grubu mesleki öz yeterlik öntest/ sontest puanlarına ait bağımlı gruplar (paired samples) t-testi

KG	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Öntest	34	2.657	.121	33	-6.1	.000
Sontest	34	2.710	.097			

Tablo 4’ de, kontrol grubu mesleki öz yeterlik öntest/sontest bağımlı gruplar t-testi yapılmıştır. Kontrol grubu öntest/sontest puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$t(33) = -6.1$; $p < 0.001$].

Tablo 5.

Deney/Kontrol grubu mesleki öz yeterlik sontest puanlarına ait bağımsız gruplar (independent samples) t- testi

Grup	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	p
DG	34	4.172	.304	66	-26.6	.000
KG	34	2.710	.097			

Tablo 5’de, deney/ kontrol grubu mesleki öz yeterlik sontest bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Deney ile kontrol grubu sontest puanları arasında deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur [$t(66) = -26.6$; $p < 0.001$].

Tablo 6.

Deney grubu mesleki öz yeterlik öntest, sontest, kalıcılık puanlarına ait tekrarlı ölçümler ANOVA testi

DG	N	$\bar{X}$	SS	F	p
Öntest	34	2.696	.130	1344.458	.000
Sontest	34	4.172	.304		
Kalıcılıktesti	34	4.471	.164		

Tablo 6’da, deney grubu mesleki öz yeterlik tekrarlı ölçümler ANOVA testi yapılmıştır. Deney grubu öntest, sontest, kalıcılık testi puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0.001$).

Tablo 7.

Deney grubu mesleki öz yeterlik öntest, sontest, kalıcılık karşılaştırılmasına yönelik tekrarlı ölçümler ANOVA testi

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	P	Anlamlı Fark
Denekler	1.409	33	.043	1344.458	.000	2-1, 3-1, 3-2
Ölçüm	62.150	1.175	52.872			
Hata	1.525	38.791	.039			
Toplam	65.084	72.966				
1:Öntest	2:Sontest	3:Kalıcılık testi				

Tablo 7’de, deney grubu mesleki öz yeterlik karşılaştırılmasına yönelik tekrarlı ölçümler ANOVA testi yapılmıştır. Deney grubu öntest, sontest, kalıcılık testi puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$F(1.175, 38.791) = 1344.458$; $p < 0.001$].

Deney grubu mesleki öz yeterlik kalıcılık testi odak grup görüşmesi içerik analizi sonuçları

Mesleki Öz Yeterlik ölçme aracı maddeleri “Yaratıcı drama, iletişim becerileri, empati, başarı, tutum, öz güven, öz yeterlik, problem çözme, aktif öğrenme, kendini tanıma, girişkenlik, orijinallik, eleştiri, motivasyon” kategoriler olarak belirlenmiştir. İçerik analizinde;

“Yaratıcı drama” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “İletişim becerileri” bakımından, 10 öğretmen adayının 9’unda olumlu katkı sağladığı, 1 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Empati” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Başarı” bakımından, 10 öğretmen adayının 8’inde olumlu katkı sağladığı, 2 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Tutum” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Öz güven” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, 1 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Öz yeterlik” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Problem çözme” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Aktif öğrenme” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Kendini tanıma” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Girişkenlik” bakımından, 10 öğretmen adayının 8’sinde olumlu katkı sağladığı, 2 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Özgünlük” bakımından, 10 öğretmen adayının 8’sinde olumlu katkı sağladığı, 2 öğretmen adayında değişiklik olmadığı, “Motivasyon” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, “Eleştiri” bakımından, 10 öğretmen adayının hepsinde olumlu katkı sağladığı, tespit edilmiştir. Bu bulgularla ilgili öğretmen adaylarının vermiş olduğu bazı örnek cümleler aşağıdaki gibidir:

D4. Meslekte başarılı olmak için öğretmenin kendini tanıması, öz eleştiri yapabilmesi, empati kurabilmesi farklı yöntem ve teknikleri uygulayabilmesi gerekir. Yaratıcı drama yöntemiyle farklı teknikleri öğrendik. Kendimi değerlendirme, eleştirme fırsatı buldum. Oluşum aşamalarında orijinal özgün fikirler sunmaya çalıştım.

D2. Yaratıcı drama yönteminin biz öğretmen adaylarına çok fazla katkısı olduğunu düşünüyorum. Öğretmenlik uygulaması dersinde staj okullarında girdiğim tüm farklı derslerde yaratıcı drama yöntemini uygulayarak dersi işledim. Zevkliydi, eğlenceliydi ve tüm sınıf aktif katılıyordu.

D9. Yaratıcı drama yöntemini staj okullarında uyguladığımda öğrencilerin tüm dikkatinin dersin üzerinde olduğunu hissettim.

D1. Uygulamalı dersler bireyin aktif öğrenmesinde ve problem çözmesini kolaylaştırmasında önemlidir. Yaratıcı drama yöntemiyle aktif katılıp, hayal gücümüzü geliştirici etkinlikler yaptık. Problemlere farklı çözüm önerileri sunduk, arkadaşlarımızla birbirimizden fikir alışverişinde bulunduk.

Tekrarlı ölçümler ANOVA mesleki öz yeterlik kalıcılık testinden elde edilen sonuçlar ile içerik analizinde elde edilen sonuçlar uyumluluk arz etmektedir. Bu durum kalıcılık testinin güvenilirliğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda kalıcılık testi iki veriden de elde edilen sonuçlar, yaratıcı drama yönteminin öğretmen adayları mesleki öz yeterlik gelişimi üzerindeki olumlu etkisini ve kalıcılığını göstermektedir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Deney ve kontrol grubu öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik öntest puanları arasında anlamlı fark yoktur. Bu sonuç, istatistiksel olarak deney ve kontrol grubunun, mesleki öz yeterlik öntest puanları arasında anlamlı farklılığın olmadığını göstermektedir. Deneyel çalışmaya başlamadan önce öğrencilerin mesleki öz yeterlik becerileri giriş davranışları açısından birbirine denk olması yapılan çalışmanın güvenilirliğini artırmaktadır.

Deney grubu mesleki öz yeterlik öntest, sontest puan ortalamaları arasında sontest lehine anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde deney grubu sontest ortalaması öntestin yaklaşık iki katı kadar artmıştır. Bu bulgu deney grubunda yaratıcı drama ile verilen eğitimin, öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik becerilerini geliştirmede oldukça etkili olduğunu göstermektedir.

Kontrol grubu mesleki öz yeterlik öntest, sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı fark vardır. Bu anlamlı farkın çeşitli etkenlerden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu etkenlerden biri her iki grupta da dersin gerekliliklerinin yerine getirilmesi, her iki grupta da dersin işlenmiş olması olabilir. Diğer bir etken isen, ölçülen davranışın bilgi odaklı olmaması, tutum temelli olması olabilir. Bu nedenlerle, kontrol grubu son test ortalamasının öntest ortalamasından istatistiksel olarak az da olsa artmış olması beklenen bir durumdur. Ancak aritmetik ortalamalar incelendiğinde kontrol grubunda öntest puan ortalaması ile sontest puan ortalaması arasındaki artışın az olduğu görülmektedir. Oysa deney grubu sontest ortalaması öntestin yaklaşık iki katı kadar artmıştır. Bu bulgu kontrol grubuna geleneksel yöntemle verilen eğitimin öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik becerilerini geliştirmede fazla etkiye sahip olmadığını göstermektedir.

Deney ve kontrol grubu öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik sontest puanları arasında deney grubu son test lehine anlamlı fark vardır. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde yaratıcı drama yöntemi uygulanan verilen deney grubunun sontest son test ortalaması kontrol grubu sontest puan ortalamasının yaklaşık iki katı kadardır. Bu bulgu yaratıcı drama yönteminin, geleneksel yöntemle göre öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlik becerilerini geliştirmede daha etkili olduğunu göstermektedir.

Tekrarlı ANOVA ölçümünde mesleki öz yeterlik öntest, sontest, kalıcılık testinde zamanla artış olduğu ve bu artışında anlamlı olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalara bakıldığında mesleki öz yeterlik zamanla öntest, sontest, kalıcılık puanları anlamlı olarak artmıştır. Ortalamaların zamanla artması anlamlıdır. Tekrarlı ölçümler ANOVA ile yapılan kalıcılık testinin geçerlik ve güvenilirliğini artırmak için yapılan odak grup görüşmelerinde elde edilen sonuçlar, tekrarlı ölçümler ANOVA ile elde edilen sonuçlar ile uyusmaktadır. Bu bulgular, yaratıcı drama yönteminin, öğretmen adaylarının mesleki öz yeterlikleri gelişimi üzerinde olumlu etkisinin olduğunu ve uygulamanın etkisinin devam ettiğini göstermektedir.

Analizler sonucunda yaratıcı drama yönteminin öğretmen yeterliklerinden kişisel ve mesleki gelişim yeterlik ve performans göstergesi olan mesleki öz yeterlik gelişimi üzerinde geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Alanyazına bakıldığında; yaratıcı drama uygulamalarının, kişisel gelişimde, (Freeman, Sullivan ve Fulton, 2003) mesleki tutum ve başarılarında (Bağatır-Demir, 2008), öz-farkındalık ve mesleki yeterliklerde (Kaf-Hasırcı, Bulut ve Saban, 2007), öğretmenlik mesleğine katkı sağlamada, (Karataş ve Yavuzer, 2010), öğrencilerinin akademik başarılarında (Karacıl, 2009) olumlu etkisinin olduğu görülmektedir. Lee, Cawthon & Dawson, (2013) çalışmalarında, drama uygulamalarının öğretmenlerin mesleki gelişimlerine etkisini incelemişlerdir. Yaratıcı drama uygulamalarının, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini karşılaştığı sorunlarla başa çıkmaları ve amaçlarına ulaşmada gösterdiği kararlılığa işaret ederek öz yeterliklerinin geliştiğini belirtmişlerdir. Clark, (2005), öğretmen yetiştirmede öğretmen adaylarının mesleki gelişime hazır olarak yetişmelerinin, yeteneklerine göre yetişmeleri gerektiğini vurgulamıştır. Görüldüğü üzere çalışmalar, bu araştırmanın sonuçlarını doğrudan destekler niteliktedir. Bu araştırma sonuçları doğrultusunda, eğitimde başarıyı sağlamak ve nitelikli eğitim için, öğretmen yetiştirme sürecinde, öğretmen yeterliklerinden; mesleki gelişimi sağlamada, yaratıcı drama yöntemi ve uygulamalarından yararlanılması, öğretmenin başarısını, gelişimini, dolayısıyla öğrencinin başarısını gelişimini olumlu yönde etkileyecektir.

İlk olarak 1999 yılında yayınlanan, 2005 yılında eğitim programlarında eğitim anlayışındaki değişimle güncellenip 2006 da uygulamaya konulan ve 2017 yılında tekrar güncelleştirilen “Öğretmenlik Mesleği Yeterlikleri”nden “Kişisel ve Mesleki Gelişim”, üzerinde son yıllarda sıklıkla durulan ve öğretmenlerin sahip olması gerekli görülen bir yeterlik alanıdır (MEB, 2017). Ancak, öğretmen eğitiminde kişisel ve mesleki gelişim için yapılan uygulamaların arka plana atıldığı, öğretmen yetiştirirken daha çok alan bilgisi ve teorik bilgilere ağırlık verildiği görülmektedir. Öğretmen yetiştirme sürecinde yaratıcı drama yöntemi uygulamaları, öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayarak, kendilerini gerçekleştirmelerine imkân sağlar (San, 2006).Yapılan bu araştırmadan elde edilen bulgularla, uygulamalı yöntem olan yaratıcı dramanın öğretmen adaylarının mesleki gelişiminde önemli rol oynadığı görülmektedir. Bu bağlamda Lisans öğretmen yetiştirme programlarındaki derslerin ve ders içeriklerinin, öğretmen adaylarının, meslekte kazanımları gereken yeterliklere ve ihtiyaçlarına göre düzenlenip, bu yeterliklerin uygulamalı yöntemlerle işlenmesi ve derslerin uygulamalarla desteklenmesi, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sağlayabilir. Bu durum yaratıcı drama yönteminin öğretmen yetiştirmedeki önemini kanıtlar niteliktedir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıda önerilere yer verilmiştir:

- Yaratıcı drama uzmanlık gerektiren bir alandır. Yaratıcı drama yöntemi, uygulamaları ve dersi konusunda seminerler, konferanslar düzenlenmeli, hem öğretim elemanlarının, hem de öğrencilerin bu seminerlere, konferanslara katılımı sağlanmalıdır.
- Drama eğitim fakültelerinin bazı bölümlerinde zorunlu, bazı bölümlerinde seçmeli, bazı bölümlerinde ise ders olarak programlarda yer almamaktadır. Lisans öğretmen yetiştirme programlarında, fakültelerin tüm bölümlerinde yaratıcı drama dersi olmalı ve alanında uzman kişiler bu dersi yürütmelidir.
- Öğretmen yetiştirme kurumlarında, dersler ve ders içeriklerinin uygulamaya yönelik olması, kullanılan yöntemlerin öğrenci merkezli olması, işbirliğine dayalı bir eğitimin olması öğretmenin mesleki yeterliğinde, akademik başarısında olumlu etkiye sahip olacaktır. Bu bağlamda işbirliğine dayalı, uygulamalı yöntem olan yaratıcı dramanın hem disiplin, hem de yöntem olarak programlarda yer almalı, öğretmen yetiştirme de mesleğe yönelik her derste kullanılmalıdır.
- Öğretmen yetiştirme sürecinde, programlarda yaratıcı drama dersi gibi uygulamalı derslere, yöntemlere ağırlık verilmeli ve uygulamaların saatleri, kredileri artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H. Ö. (2013). *Eğitimde yaratıcı drama*. (8.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Anderson, J. O., Lin, H. S., Treagust, D. F., Ross, S. P. & Yore, L. D. (2007). Using large-scale assessment datasets for research in science and mathematics education: Programme for international student assessment (PISA). *International Journal Of Science and Mathematics Education*, 5(4), 591–614.
- Ateş, H. & Burgaz, B., (2014). Türkiye, ABD ve Finlandiya öğretmen yetiştirme sistemlerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri ve Türkiye’deki sistemin geliştirilmesine ilişkin öneriler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (4), 1710-1722.
- Bağatır-Demir, R. (2008). *Drama öğretim yönteminin resim-iş bölümü öğrencilerinin mesleki tutum ve başarılarına etkisi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Yayımlanmamış doktora tezi.
- Bulut, İ. (2014). *Öğretmenlerin öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin yeterlik algıları*. İlköğretim Online, 13(2), 577-593, [Çevrim İçi: <http://ilkogretim-online.org.tr>].
- Can, B. & Cantürk-Günhan, B. (2009). Yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlik ölçeği. *NEWESA*. 4(1), 34-43.
- Clark, C. M. (2005). Teacher thinking and professional action, P. M. Denicolo and Kompf (Eds.). *Asking The Right Questions About Teacher Preparation*, 177-188, London and New York: Taylor & Francis Group.
- Creswell, J. W. (2008). Educational research planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research. *International Pearson Merrill Prentice Hall*.
- Çayır, A. N. & Gökbulut, Ö.Ö, (2015). Yaratıcı drama yöntemi ile öğretmen yeterliklerinden kişisel gelişim üzerine nitel bir çalışma, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, Ağustos 2015.
- Freeman, G. D., Sullivan, K. & Fulton, C.R. (2003). Effects of creative drama on selfconcept, social skills and problem behavior. *Journal of Educational Research*, 96,131-139.
- Genç, H. N. (2004). Drama dersinin üniversite öğrencilerinin utangaçlık düzeyine etkisi. N. Aslan (Ed.). *Türkiye 6. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*, 63-72. Ankara: Fersa Matbaacılık.
- Gordon, T. (2010). *Etkili öğretmenlik eğitimi*. (Çev. Sermin Karakale). İstanbul: Profil
- Hill, H. C., Rowan, B. & Ball, D. L. (2005). Effects of teachers’ mathematical knowledge for teaching on student achievement. *American Educational Research Journal*, 42 (2), 371–406.
- Kaf-Hasırcı, Ö., Bulut, M. S. & İflazoğlu-Saban, A. (2008). Öğretmen adaylarının yaratıcı dramanın bireysel ve akademik kazanımlarına ilişkin görüşleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 3(6), 63-83.
- Karacıl, M. (2009). *İlköğretim 1. kademedeki yaratıcı drama yönteminin öğrencinin akademik başarısına etkisi*. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.

- Karataş, Z. & Yavuzer, Y. (2010). Yaratıcı drama temelli mesleki grup rehberliğinin lise öğrencilerinin mesleki olgunluk puanlarına etkisi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 8(15), 87-102.
- Kereks, J. & King, P. K. (2010). The king's carpet: Drama play in teacher education. *International Journal Of Instruction*, 3 (1), 39-60.
- Lee, B., Cawthon, S., Dawson, K. (2013). Elementary and secondary teacher self efficacy for teaching and pedagogical conceptual change in a drama base professional development program. *Teaching and Teacher Education*, 30,84-98.
- Mccaslin, N. (2006). *Creative drama in the classroom and beyonde*. [Çevrim İçi: <http://catalogue.pearsoned.co.uk/samplechapter/0205451160>]. Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2017.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2008). *Öğretmen yeterlikleri, öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri*. Ankara: MEB Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2010). *Öğretmen yetiştirme sistemi*. [Çevrim İçi: <http://oyegm.meb.gov.tr/bilgilendirme>]. Erişim Tarihi: 12 Ağustos 2017.
- Okçabol, R. (2000). *Öğretmen yetiştirme ulusal sempozyumu*, Eğitimde yansımalar, VII, s. 149-167.
- PISA (2015). *Uluslararası öğrenci değerlendirme formu*. [Çevrimli: <http://odsgm.meb.gov.tr/test/analizler/docs/pisa/pisa2015uluslararası.pdf>]. Erişim Tarihi: 17 Kasım 2017.
- Sağlam, T. (2004). Dramatik eğitim: Amaç mı, araç mı? *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 17, 4-22.
- San, İ. (2003). *Drama ve öğretim bilgisi. Uluslararası eğitimde drama semineri atölye ve konferans etkinlikleri*. (2.Baskı). Ankara: Naturel Yayıncılık.
- San, İ. (2006). Yaratıcı dramanın eğitsel boyutları. H. Ö. Adıgüzel (Ed.), *Yaratıcı drama 1985-1998 yazılar* (2. Baskı). 113-120. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Yıl 5, Sayı 58.
- Semerçi, Ç. (2003). Eğitim sisteminde öğreticilerin kalitesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 203-210.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics, 5th ed.* Boston, MA.; Allyn & Bacon/Pearson Education.
- Türkoğlu, A. (1991). Öğretmen yetiştirmede amaçlar. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(5), 105-111.
- Üstündağ, T. (2004). *Yaratıcı drama öğretmenin günlüğü*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Effect of Creative Drama Method on the Occupational Self Efficacy of Teacher Candidates

Mehtap KARAÇİL
Kafkas University, Turkey
karacil.mehtap@gmail.com

Ahmet YAYLA
Van Yüzüncü Yıl University, Turkey
ahmetyayla33@gmail.com

Citation: Karaçıl , M., & Yayla, A. (2018). Effect of Creative Drama Method on the Occupational Self Efficacy of Teacher Candidates. E-Kafkas Journal of Educational Research, 5(1), 51-60.

Extended Summary

Introduction: The frequent execution of creative drama method in the classes of teacher training programs at bachelor degree may make a significant contribution to the development of teacher candidates' abilities like occupational self-efficacy, discovering one's potential, creative thinking, empathizing, criticizing and reflection (McCaslin, 2006; Üstündağ, 2004). The present research's aim is to analyze and reveal the effect of creative drama method on the occupational self efficacy of candidate teachers. This study aims to determine to what extent the creative drama method affects the teacher candidates to enable the professional development among the professional competences of teaching. Indeed, the objective of creative drama method and that of professional development among teaching competences are in accordance with each other (Ömeroğlu, 2002; Sağlam, 2004; San, 2002). So, it is considered that the employment of creative drama method may make contribution to the professional development of teacher candidates.

Method: In the research is used the embedded design from the mixed research model. According to the objective of mixed model, the qualitative data is employed to support the reliability of quantitative data as an embedded model. (Creswell, 2008) The quasi experimental design and focus group interviews are used in the quantitative (pretest, posttest, retention test) and qualitative sections of the study, respectively. The independent variables of research are "Creative Drama Method" and "Traditional Method", the dependent variable is "Occupational Self Efficacy".

The sample of research is comprised of 68 teacher candidates studying in the fourth grade of the Education Faculty of Kars Kafkas University, The Department of Basic Education in the fall period of 2016-2017 academic years.

Findings: In analyzing the quantitative data, the normality distribution is firstly examined. The evaluation units of normality statistics, Skewness and kurtosis coefficient, are analyzed. The values within the range ± 1.50 demonstrate that the distribution does not extremely deviate from the normal state (Tabachnick, and Fidell, 2012). The paired and independent samples t-tests are employed following the normality analysis.

The occupational self efficacy of experimental and control groups are subjected to pretest and independent samples t test. No statistically significant difference is found between the pretest scores of experimental and control groups. $p > 0.001$

The occupational self efficacy of experimental group is subjected to pretest, posttest, and paired samples t test. A statistically significant difference is found between the pretest and posttest scores of experimental group. $p < 0.001$

The occupational self efficacy of control group is subjected to pretest, posttest, and paired samples t test. A statistically significant difference is found between the pretest and posttest scores of control group. $p < 0.001$

The occupational self efficacy of experimental and control groups is subjected to posttest and independent samples t test. A statistically significant difference is found between the posttest scores of experimental and control groups in favor of experimental group. $p < 0.001$

The occupational self efficacy of experimental group is tested by the repeated ANOVA measures. A statistically significant difference is detected between the pretest, posttest and retention test scores of experimental group. $p < 0.001$

The repeated measures ANOVA test is conducted in comparing the occupational self efficacy of experimental group. A statistically significant difference is detected between the pretest, posttest and retention test scores of experimental group. $p < 0.001$

In the analysis of frequency and student views obtained from the qualitative data, it is found that the creative drama method has a positive impact on the teacher candidates' professional competence such as achievement, occupational knowledge, ability, problem solving, critical thinking.

Conclusion And Discussion: There is no significant difference between the occupational self efficacy pretest scores of teacher candidates in the experimental and control groups. This finding shows that there is not any statistically significant difference between the occupational self efficacy pretest scores of experimental and control groups. The equivalency between the students' behavior in terms of occupational self efficacy competences before the initiation of research enhances the reliability of study.

There is a significant difference between the experimental group's occupational pretest posttest average scores in favor of the posttest. The analysis of arithmetic means reveals that the experimental group's posttest average score doubles the pretest. This result demonstrates that the education through creative drama method has a considerable impact on the occupational self efficacy competences of teacher candidates.

There is a significant difference between the control group's occupational self efficacy pretest and posttest scores in favor of the latter. This significant difference can be related to various factors. One of these factors may be the fulfillment of lesson requirements and covering the lesson by both two groups. Another factor is that the behavior measured is not knowledge based but attitude based. Therefore, it is expected that the control group posttest mean is higher, even at a low degree statistically, than that of pretest. However the examination of arithmetic means show that the difference between the control group pretest and posttest average scores is slight. On the other hand, the experimental group's posttest mean is twofold greater than that of pretest. This result demonstrates that the education offered through traditional method has little effect in developing the occupational self-efficacy competences of teacher candidates.

There is a significant difference between the posttest scores of experimental and control groups on occupational self-efficacy of teacher candidates in favor of the posttest. The examination of arithmetic means reveals that the posttest mean of experimental group exposed to the creative drama method is nearly twofold higher than that of control group. This finding demonstrates that the creative drama method is more effective than traditional method in developing the occupational self efficacy competences of teacher candidates.

In the repeated ANOVA measures, it is observed that occupational self efficacy pretest, posttest, and retention test results increase in time and this rise is significant. The arithmetic means demonstrate that the occupational self efficacy pretest, posttest and retention scores increase significantly in time. The rise of scores in time is significant. The findings obtained in the focus group reviews done in order to increase the validity and reliability of retention test done by the repeated ANOVA measures are in accordance with the results of repeated ANOVA measures. These findings indicate that the creative drama method has a positive impact on the occupational self efficacy development of teacher candidates and its implementation has lasting effects.

The analysis results show that the creative drama method affects the occupational self efficacy development, which is an indicator of personal and professional development efficacy and performance among the teacher competences, more than the traditional method. In the literature, it is determined that the application of creative drama method has a positive impact on personal development (Freeman, Sullivan and Fulton, 2003), occupational attitude and achievement (Bağatır-Demir, 2008), self-awareness and professional competence (Kaf-Hasırcı, Bulut and Saban, 2007) academic achievement of students (Karacıl, 2009) and making contribution to the job of teaching (Karataş and Yavuzer, 2010). The findings of studies in the literature are supportive for the research results. This situation proves the significance of creative drama method in training teachers.